

Örebro kur. 19/6 1968

Folkmusiker som 40-årsjubilerade

Spelade och dansade av hjärtans lust gjorde man igår i Wadköping. Örebro Läns folkmusikförbund firade 40-årsjubileum. Förutom spelmän från Närke deltog musiker från Södermanland, Dalarna, Östergötland, Västergötland och Stockholm. Kulturella föreningen stod för dansen.

Professor Yngve Laurell, etnografiska institutionen, Stockholm, 86 år fick hedersutmärkelse i guld och blev hedersledamot i Örebro Läns Folkmusikförbund. På eftermiddagen samlades 130 medlemmar och gäster på restaurant Stortorget för att fira jubileet med middag.

Katrineholms-kuriren 8.8.1968.

Ewald och hans fela har följts åt genom 'nästan hela Sverige'

Ett stycke upp i skogen bakom Lilla Lunda i Vingåker ligger i rognande avskildhet det Ewald Larssonska spelmanns- och diktartjället Fridhem. En fridens ort mitt i den sörmäländska skogsvildheten, mjukt inbäddat i yppig sommargrönska. En idealisk boplatz för den genuine allmogespelmannen Flol-Lasse och den skrivande Emanuel och hans diktarhusfru Gretchen. Två väl samspelade makar.

— Musikaliskt påbrå har jag från far min, säger Emanuel, då KK-sig-naturen en dag träffade den festlige bygdespelmannen hemma på Fridhem. Far hette Johan Larsson och var född vid Haddetorp i Högsjötrakten, en duktig fiolspelar.

— Själv började jag hantera fela 1918, fortsätter Emanuel, mitt under spanska sjukans dagar, då folk dog som flugor, för att använda hans egna drastiska ord. Han är född vid Pehrstorp bakom Högsjö station, och där hemma tog han sina första stråkdirag på Gubben Noa, Tattar-Emma och liknande bitar.

Mera offentliga framträdanden blev det på Erstorps loge vid Högsjö, där det var gott om folk den tiden på dansträffarna. Andock gick det nyktert och ordentligt till, försäkras min sagesman.

6 kronor i hatten
— Som kamrat fick jag redan då dragspelaren Sanfrid Johansson i To-vekärr, och vi två har sedan följts åt långa tider. Första gången vi vågade oss på att samla in litet pengar för våra spelmanstjänster på Erstorpalogen, det gjorde vi för övrigt i en hatt, lyckades vi få ihop tre kronor vardera.

I 15-årsåldern fick jag arbete vid Högsjö säg, berättar Emanuel vidare, och det var att göra riktiga dagsverken redan då. Fackföreningen anlade festplats och byggde dansbana vid Mene i Högsjö, och där fortsatte jag att spela med Sanfrid.

— Ett par år senare spelade vi två en hel sommar i gamla Folkets Park i Högsjö. Om inte minnet sviker, hade vi vardera tio kronor per kväll. Festplatsengagemangen blev flera med åren. Vikariat fick jag litet då och då på Lunda dansbana. Den är nu borta sedan många år, revs och blev bränsle. Den byggdes i slutet på första krigstiden på Stora Lunda marker. Byggherren var Erik Stéen på Lunda och skräddaren Algot Fridh i Nästorp, för övrigt en farbror till Ulla-Bella, sängerskan. De två kompanjonerna spelade själva på dansbana. Men då Algot Fridh senare flyttade till Västergötland blev Emanuel Stéens medspelare.

På Speluddens festplats i Nästorp, också den borta, framträdde jag tillsammans med en kusin. Jag har spelat på festplatsen i Kilsno. Det var under min järnvägsmanntid, då jag arbetade på elektrifieringen och bodde i en barnvaktstuga vid Kilsno. Min spelkamrat då var en smålänning vid namn Josefson.

Fest i dagarna tre

Nästa station på livsvägen var Kumla, där jag hade en agentur. Kamperade samtidigt med ett gitarrknäppande fruntimmer på festplatserna i byden. Så hälsade jag på ett tag hemma i Bergalund i Berga by, innan det bar iväg norröver till Djura i Dalarna. Vintern tillbringade jag i fåbodarna och arbetade i skogarna, på sommaren var det vägarbete vid Grådaforsen i Djura.

Där hade vi trevliga träffar och festliga tillställningar värre. Fiolen var min ständige följeslagare på fritiden, spelade både här och där, även på bröllop, en gång i Gagnef. Det var bröllop det, menar Emanuel, de räckte i dagarna tre. Spel, sång och glädje.

— Arbetslösheten satte in så små-

Bygdespelmannen Emanuel spelar upp sin egen komposition "Midsommarvalsens" för signaturen.

ningom, jobbet tog slut, och jag reste hemåt och hamnade i Regna. Fortfarande skogsjobb och fiolspeleri, blagned jag min giga på Svenska Sommarbiografen, då den gästade Regna. Fortsatte med den på spelmanstjänster runt om i de småländska bygderna. Svenska Sommarbiografen ägdes av en norrlänning, som hette Arvidsson.

Gårdsmusikant

— "Glada fyran" hette ett spelmannslag, som ståtade både med fiol, dragspel och trumma. Det var borta i Hällestad vi höll till, i Sonstorp. Nya färder, nya platser och nya engagemang. Nu Vingåker, där jag kom med i "Westers kapell", som for runt i bygderna och hyrde olika festplatser. Oskar och Einar Wester spelade också fiol, dessutom hade vi ett par dragspelare med oss. Det var livat värre, och många kom för att lyssna till vårt kapell och ta sina dans-turer.

Den fiolspelande Emanuel har naturligtvis också gästade huvudstaden, fungerade där som gårds- och gatumusikant och fick litet slantar nedkastade från en och annan fönsterlyssnare.

Jon Erik Öst

— Lappland och Norrbotten har också fått sin period. Där var vi sex i spelmannslaget, däribland självaste Jon Erik Öst. Så vi har allt spelat ihop, denne fiolens och allmogemusikens mästare och jag, säger Ewald Larsson med berättigad stolthet.

— Slutligen var jag åter hemma på de vägar och stigar, som jag så väl känner. Drog in på Fridhem med min Gretchen, och här bor vi än i dag, har det trivsamt och gott. Men spelet har Flol-Lasse inte lagt på hyllan, fast han nu trätt in i de bofastas lag. Han fortsätter att spela sin fiol och sina bitar, vid högtider och på bröllop, i offentliga och enskilda sam-

manhang. På Hembygdsgården i Viala brukar han vanligen spela tillsammans med Vingåkersbon Per Anders Andersson.

I det här sammanhanget får man inte glömma den uppskattade Larssonska musikunderhållningen på KKs och SJs "Mystiska tåg", där han i sju år spritt glädje och trevnad.

Då vi frågar Ewald vad han helst spelar, kommer svaret kvickt och utan tvekan: svensk musik.

— "Vingåkersvalsens" och "Vingåkers brudmarsch" hör givetvis till mina älsklingstycken. Hur många gånger jag spelat dem, det har jag ingen aning om, kanske är de oräkneliga, säger han.

Som genuin allmogemusiker har Ewald också en hel del egna kompositioner, en del med glittrande skön romantik, en del präglade av dunkel mystik och andra med helst av hembygdens natur och folkliv. Vackra och representativa. "Midsommarvalsens" är en av dessa, andra ur den egna produktionen är "Slangbågen", en polka, och "På logen vid Erstorp", en schottis.

— Någon gång händer det, att min poesiskrivande Gretchen står för texten och jag för musiken, små folk- och hembygdsbetonade saker.

Att Ewald själv skriver, är väl fullkomligt onödigt att tala om för trogna KK- och Kvällsposten-läsare, som både då och nu stöter på signaturer Emanuel i spalterna.

Fjärde fiolen

Då Ewald tar fram fiolen och spelar upp ett par av sina egna stycken, berättar han, att det här är den fjärde fiolen han avverkar. Den är köpt i Stockholm av en holländare vid namn von Seilen.

På väggen hänger ett av de diplom, som vittnar om hans skicklighet på allmogemusikens domäner. Diplomet för gott framförande av allmogemu-